

Секція 7. Вища освіта

Нагайчук О.В. – доцент кафедри
техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки
життєдіяльності Уманського
державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

Дистанційне навчання з курсу «Охорона праці та безпека життєдіяльності» в посткоронавірусну епоху

Державна система освіти України через низку причин загалом не була готова до викликів дистанційного навчання і на те були й об'єктивні причини [1]. Серед них - покриття мережі Інтернет, яке в Україні залишає бажати кращого, не всі учасники освітнього процесу мали однаковий доступ до необхідних технологій, не всі достатньо володіють навичками їх використання.

У разі виникнення загрози нової хвилі епідемії COVID-19 в Україні всі здобувачі освіти у новому навчальному році повинні мати можливість навчатися дистанційно, заявив прем'єр-міністр України Денис Шмигаль. За його словами, в уряді працюють над тим, щоб дистанційне навчання в Україні стало якіснішим і більш повноцінним [1]. Тому система фахової підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти в умовах пандемії потребує викладачів, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство в освітньому процесі.

Протягом першої фази пандемії зберегти неперервність освітнього процесу вдалося насамперед педагогам із високим рівнем інновацій та креативності. Йдеться насамперед про ставлення до викликів карантину, про готовність із ними взаємодіяти - бути гнучкими, винахідливими у підході до освітніх норм, вимог та методів навчання.

Проте від 2020-2021 н.р. можна очікувати ще більші виклики й нестабільність, ніж під час першої фази пандемії. Тому всім педагогам

необхідно розробити динамічну стратегію щодо збереження неперервності освітнього процесу, яку можна буде оперативно адаптувати під нові реалії.

Як наголосила Інна Совсун : «Карантин - це кризовий стан для суспільства, зокрема й для освіти. Як відомо, під час кризи люди не піднімаються до вершин своїх очікувань, а опускаються до рівня своїх компетенцій. Досвід дистанційної освіти в університетах довів, що рівень цих компетенцій дуже різний, і якщо ми як суспільство прагнемо кращої вищої освіти - то в неї треба розумно інвестувати, посилювати університети, робити це з повагою до автономії і визнанням наявних проблем [2].

Сучасний викладач повинен не лише добре знатися на навчальному матеріалі, а ще й уміти його адаптувати, корегувати, розробляти відповідно до конкретних умов і ситуацій. Але, що важливіше, викладачі мають як ніколи активно розуміти місце своїх курсів у межах усієї освітньої програми, співвідносити завдання цих курсів із завданнями інших та координувати навантаження на студентів [2].

Як зазначила директорка приватного центру дистанційної освіти в Києві Олена Кузьменко: «Сучасна дистанційна високотехнологічна освіта - це передусім єдина зручна точка доступу до навчального сайту, якісна подача контенту, зручна комунікація, яка дає чудові результати для здобувача освіти» [1].

При змішаному або дистанційному навчанні викладачам буде складніше використовувати деякі методи та прийоми навчання. Імовірно, чимала частина навчального часу залишиться у форматі онлайн – і при цьому поступово ця частина лише збільшуватиметься. А з іншого боку, завдяки кризі більш очевидними стануть «ділянки» в навчальному предметі, що необхідно істотно оновити або навіть вилучити. Досягти зазначеної мети та подолати вище зазначені проблеми, стає можливим за допомогою використання потенціалу системи дистанційного навчання MOODLE.

Студенти мають стати агентами власного навчання, поліпшити свої виконавські функції, самомоніторинг та самооцінювання, управління власним

часом тощо. Тому викладач має допомагати їм набути ці важливі навички за ускладнених умов другої хвилі пандемії. Окрім того, викладач має залишатися для здобувачів вищої освіти емоційною підтримкою та захистом під час дистанціювання, ізоляції, загальної пригніченості ця роль педагога стає ще важливішою, ніж зазвичай.

Важливо розвивати ефективну систему комунікації викладача і студентів. Тобто комунікація не повинна зводиться до передавання повідомлень «згори донизу». Це має бути інтерактивне спілкування, у якому кожен зможе повноцінно сприймати інформацію та висловлюватися.

Ми вже маємо досвід того, як в умовах пандемії опанувати технології та налагодити обмін інформацією між усіма учасниками освітнього процесу через систему MOODLE під час вивчення курсу «Охорона праці та безпеки життєдіяльності» (ОП та БЖД). Інтегрована дисципліна «Охорона праці та безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця освітнього рівня «молодший бакалавр», «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук. Мета вивчення курсу «ОП та БЖД» полягає у «набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – це система програмних продуктів, за допомогою якої викладач може через Інтернет, самостійно створювати дистанційні курси і проводити навчання на відстані. Перевагою платформи e-learning MOODLE є той факт, що вона постійно модифікується і доповнюється новими рішеннями та інструментами, а також її можна встановити на будь-яку операційну систему (MS Windows, Unix, Linux). Програмне забезпечення платформи описано мовою PHP та з

використанням безкоштовних загальнодоступних баз даних (MySQL, PostgreSQL і ін.) [3].

Система MOODLE передбачає набір модулів: анкети; чати; форуми; опитування студентів; робочі програми, лекції; журнали; тести; термінологічні словники; семінари; завдання і т.д. (всього біля 35 модулів). Студенти можуть використовувати повний комплект навчально-методичного забезпечення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» не лише як електронний посібник (текст, презентація), а й заходити через посилання на інтерактивні ресурси різних форматів (вебінари, статті, відео, та мультимедійні формати), які розміщено на різних сайтах Інтернету у вільному доступі[3].

При цьому студент самостійно створює свою власну систему знань, користуючись при цьому доступними йому джерелами знань. Роль викладача зводиться до мотивування і підтримки студентів, і передбачає підготовку завдань для самостійного опрацювання, оцінювання результатів їх виконання, коригування знань студентів і т.п. Використання цих завдань сприяє формуванню нових знань, особливо коли студенти навчаються в онлайн-конференціях через сервіс Zoom, ділячись досвідом і думками, і будучи відкритим для досвіду і думок інших.

Крім того, потенціал системи MOODLE, дозволяє застосовувати різноманітні шляхи та методи самостійного опрацювання теоретичного матеріалу та використовуючи для цього різні методики, наприклад, застосування випереджувальних завдань. Ці завдання розробляються таким чином, щоб студент працював не на репродуктивному рівні, а творчо, і планове заняття, наприклад, лекція, проходила б не у формі монологу викладача, а у формі дискусії, диспуту (інтерактивна лекція (відеоконференція) в програмі Zoom).

З метою перевірки рівня засвоєння теоретичних знань, в режимі онлайн платформи MOODLE передбачено самоконтроль знань студентів з кожної теми курсу та проводиться підсумкове тестування із фіксацією їх результатів в електронному журналі, що дає можливість суттєво зекономити час.

Як бачимо, вирішити зазначені проблеми, а також інтенсифікувати та індивідуалізувати навчальний процес стає можливим лише з використанням потенційних можливостей комп'ютерних технологій.

Таким чином, пандемія висунула нові вимоги до педагога:

- уміння ефективно використовувати інформаційно-комунікативні технології навчання;
- уміння знаходити однодумців;
- здатність оперативно застосовувати зворотний зв'язок із студентами;
- помірковано адаптувати досвід інших педагогів;
- ревізувати рекомендаційні та нормативні документи, щоб використати їх якнайліпше для свого предмету.

Таким чином, виникає потреба у викладачах ОП та БЖД, які не тільки добре володіють теоретичними знаннями, а й творчо адаптуються до порядку й способу подачі навчального матеріалу та контролю за його засвоєнням, через розробку та постійне оновлення якісних навчальних ресурсів, адекватних виклику часу. Саме такі педагоги, особливо коли взаємодіятимуть та обмінюватимуться досвідом, відіграватимуть найважливішу роль в освітньому процесі.

Список використаних джерел:

1. <https://www.dw.com/uk/карантин-і-дистанційне-навчання-вчителям-в-україні-бракує-онлайн-грамотності/a-54065217>
2. https://zn.ua/ukr/EDUCATION/obirayuchi-distanciynе-navchannya-mi-ne-povinni-obirati-mizh-dostupnistyu-i-yakistyu-344794_.html
3. Нагайчук О. В. Пропозиції щодо поліпшення викладання у ВНЗ дисциплін з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Досвід використання у навчальному процесі потенціалу системи дистанційного навчання MOODLE // Охорона праці. – 2017. – №7. – С. 14-15.